

**Şəffaflıq Azərbaycan” təşkilatı və Təhsil Nazirliyi tərəfindən
2010-cu il Noyabrın 29-da
“Məktəbəqədər təhsilin mövcud vəziyyəti, problemlər və perspektivlər”
mövzusunda keçirilən**

Dəyirmi Masanın yekunu və verilən tövsiyələr

Ön söz

Bu tövsiyələr “Şəffaflıq Azərbaycan” təşkilatı tərəfindən Amerika Birləşmiş Ştatları Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) maliyyə dəstəyi əsasında həyata keçirilən İctimai Maraqların Müdafiəsi və Hüquq Məsləhət Mərkəzi (ALAC) layihəsinin ictimai müzakirələr komponenti çərçivəsində hazırlanmışdır və donorların rəsmi mövqeyini əks etdirməyə bilər.

Artıq tövsiyələr Təhsil Nazirliyi ilə birgə Şəffaflıq Azərbaycan təşkilatı tərəfindən “Məktəbəqədər təhsil sahəsində problemlər və perspektivlər” mövzusunda keçirilən və Azərbaycan vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələrinin də iştirak etdiyi dəyirmi masada təqdim olunub və müzakirə edilib. Tövsiyələrin hazırlanmasında aşağıdakı şəxslərin fikirlərindən istifadə olunub.

- Ülviyyə Mikayılova, Müasir Təhsil və Tədrisə Yardım Mərkəzinin icraçı direktoru;
- Vüqar Bayramov, İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin sədri;
- Əliməmməd Nuriyev, Konstitusiya Araşdırmalar Fondunun prezidenti, Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə QHT-lərin Məlumat və Əməkdaşlıq Şəbəkəsinin koordinatoru;
- Mələhət Mürşüdlü, Azad Müəllimlər Birliyinin sədri

Azərbaycan Respublikasının “Təhsil haqqında” Qanunda¹ məktəbəqədər təhsilin əhəmiyyəti vurğulanır. Bununla tam razı olaraq, qeyd etməliyik ki, hal hazırda ölkəmizdə bu sahədə kifayət qədər problem mövcuddur. Bu problemlərin ortaya çıxması həm qanunvericilik səviyyəsində boşluqların olması, həm də hazırlanan qanunların həyata keçirilməsində instutsional mexanizimlərin yetərsizliyi ilə əlaqədardır.

Məktəbəqədər təhsilin təşkilində Təhsil Nazirliyi tərəfindən görülən işlərin təhlili

Son illərdə ümumilikdə məktəbəqədər təhsilin təkmilləşdirilməsi istiqamətində beynəlxalq təşkilatlarla birgə müəyyən tədbirlər həyata keçirilib, müasir təlim texnologiyalarının tətbiqi sahəsində bir sıra məqsədyönlü işlər görülüb. Ölkənin 18 bölgəsində, 51 məktəbəqədər təhsil müəssisəsində Açıq Cəmiyyət İnstitutu–Yardım Fondunun “Addım-Addım” təlim texnologiyasının tətbiqi üzrə müəyyən təcrübə toplanıb, 8 bölgədə trening mərkəzləri yaradılıb. Azərbaycan Respublikasının hökuməti ilə “SOS – Kinderdorf İnterneyşnl” arasındakı razılaşmaya əsasən Bakı SOS Uşaq Kəndinin tikintisi 2000-ci ilin sentyabr ayında sona çatdırılıb və 6 oktyabr 2000-ci ildə fəaliyyətə başlayıb. SOS Uşaq Kəndinə ilk vaxtlar valideyn himayəsindən məhrum olmuş 104 uşaq qəbul edilib. SOS Uşaq Kəndində 14 ailə evi, 2002-ci ilin noyabr ayından isə 4 qruplu uşaq bağçası fəaliyyət göstərir. Bu uşaq bağçasına Bakı SOS Uşaq Kəndində tərbiyə alan uşaqlarla yanaşı, ətraf ailələrdən olan uşaqlar da qəbul olunur. YUNİSEF ilə birgə 2000-2004-cü illər üçün təsdiq edilmiş “Erkən uşaqılıq dövründə qayğı, inkişaf və valideynlərin təşəbbüskarlığının yaxşılaşdırılması” pilot layihəsi Bakı şəhərinin Nərimanov rayonu, Sumqayıt şəhəri və Xızı şəhərində uğurla həyata keçirilib. Təhsil Nazirliyi, YUNİSEF, YUNESKO, Beynəlxalq Sülh Korpusu, Açıq Cəmiyyət İnstitutu, “Dünyaya Baxış” və digər təşkilatların sıx əməkdaşlığı nəticəsində Bakı, Sumqayıt Mingəçevir şəhərlərində və Yevlax rayonundakı bir sıra məktəbəqədər təhsil müəssisələrində - cəmi 12 uşaq bağçasında 78 nəfər xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar inkluziv təhsilə cəlb olunub. Təhsil Nazirliyi tərəfindən məktəbə qədər təhsillə əlaqədar 137 adda dərs vəsəti hazırlanıb. Hazırda

¹ <http://www.edu.gov.az/view.php?lang=az&menu=72&id=732>

Azərbaycanda 5 yaşlıların sayı 132 minə yaxındır və onlardan 28,348-i, yəni 21,5 %-i məktəbəqədər təhsilə cəlb olunub.²

Məktəbəqədər təhsil sahəsində mövcud problemlər və problemlər həlli istiqamətində atıla biləcək addımlar

1. QANUNVERİCİLİK SAHƏSİ İLƏ BAĞLI	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Təvsiyələr</i>
<p>Hal hazırda bu sahə “Təhsil haqqında” Qanunun 18-ci maddəsi və bir sıra normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir. Lakin qeyd etmək lazımdır ki, həmin 18-ci maddədə dəqiq anlayışlar yoxdur və hüquqi mexanizmlər tam aydın göstərilməyib. Belə ki, 18-ci maddənin 4-cü bəndində 5 yaşlı uşaqlar üçün məktəbəqədər təhsilin “zəruri olduğu” bildirilir. Ancaq hüquqi baxımdan bu termin qeyri-dəqiqdir, aydın deyil ki, uşaq məktəbə daxil olmaq üçün mütləq məktəbəqədər təhsil almalıdır yoxsa belə bir təhsili olmasa da olar. Və nəhayət, indiyədək məktəbəqədər təhsil haqqında ayrıca qanun yoxdur, halbuki Azərbaycan Respublikasında Məktəbəqədər təhsilin yeniləşməsi Proqramında (2007-2010 il) belə bir qanun layihəsinin hazırlanması nəzərdə tutulub və Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmri ilə “Məktəbəqədər təhsil haqqında Qanun”un hazırlanması ilə bağlı işçi qrupu yaradılmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki bu qanun yalnız “Təhsil haqqında Qanun”un tələblərindən irəli gələrək bir sıra hüquqi-normativ sənədlər təsdiq edildikdən sonra hazırlana bilər. Artıq “Məktəbəqədər təhsilin dövlət standartı və proqramı” və “Məktəbə hazırlığın təşkili qaydaları” təsdiq edilib, hazırda “Məktəbəqədər təhsil müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi” təsdiq olunmaq üçün Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.</p> <p>Ümumiyyətlə bu proqramın (2007-2010-cu illər üçün) icrası istiqamətində yubanmaların olması diqqət çəkir. Bu problemlər Məktəbəqədər təhsil üzrə kurikulumun tam, yekun variantının hazırlanmaması³ və bu kurrikuluma uyğun təlim vəsaitlərinin hazırlanmamasında özünü göstərir. Hazırda istifadə edilən təlim vəsaitləri (134 adda yeni tədris vəsaitinin hazırlandığı bildirilir) mövcud “Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində təlim-tərbiyə proqramı” əsasında hazırlanmışdır. Gələcəkdə də vahid kurikulumun hazırlanmasından sonra bu vəsaitlərin yalnız bir</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konstitusiyaya məhkəməsinə müraciət edib “zəruri” terminini aydınlaşdırmaq; 2. Məktəbəqədər təhsil haqqında ayrıca qanun layihəsi hazırlamaq və orda daha dəqiq terminlər işlətmək 3. Bu qanunun qəbul edilməsi üçün tələb olunan hüquqi-normativ baza hazırlanmalıdır. 4. Məktəbəqədər təhsil xidmətlərinin müxtəlif formaları həmin qanunun tərkib hissəsi olmalı, eyni zamanda ailə və bələdiyyə uşaq baxçalarının yaradılması imkanını özündə əks etdirməlidir. 5. Proqramın tam mənada icra olunması istiqamətində yubanmaların baş verməsi səbəbindən təklif olunur ki, proqramın müddəti daha iki il müddətinə uzadılsın. 6. İki il ərzində Nazirlər Kabineti Təhsil Nazirliyinin təklifi və İqtisadi İnkişaf nazirliyi, Vergilər nazirliyi, Sahibkarlığa dəstək Fondu, Torpaq Komitəsi və s. qurumların iştirakı ilə məktəbəqədər təhsilin inkişafı üzrə yeni uzunmüddətli dövlət proqramının işlənməsi və həyata keçirilməsi təşəbbüsünü irəli sürməlidir. Bu proqram özəl sektorun qeyri hökumət uşaq baxçalarının yaradılmasına sərmayə qoyaraq kiçik və orta biznesin (xüsusilə kənd yerlərində) inkişafına təkan vermiş olar. Daha ətraflı 3.2 bəndə göstərilib.

² Təhsil Nazirliyinin rəsmisi: “Bağçaların özəlləşdirilməsi yaxşı ideya deyildi”

<http://anspress.com/index.php?a=2&lng=az&nid=73834> ANSPRESS 29 November, 2010

³ Kurikulumun ilkin variantı artıq hazırdır və müzakirəyə çıxarılıb amma proqramın tamamlanmasına az vaxtın qalması işlərin yubanmasına dəlalət edir

qismindən istifadə ediləcəkdir, digərləri isə kurikulumuna uyğun olaraq, yenidən hazırlanmalıdır	
2. DÖVLƏT MƏKTƏBƏ QƏDƏR TƏHSİL MÜƏSSİSƏLƏRİNİN VƏZİYYƏTİ	
<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Tövsiyələr</i>
<p>Problemlərdən biri də ondan ibarətdir ki, uşaqların yalnız kiçik qismi məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə getmək imkanına malikdir. İnkişaf etmiş ölkələrdə uşaqların 60-90%-i məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə gedir. Bizdə isə bu göstərici çox aşağıdır, xüsusilə kənd yerlərində - cəmi 8,6%⁴. Bunun bir səbəbi həmin müəssisələrdə yerlərin məhdud olmasıdır, digər bir səbəbi isə bəzi yaşayış məntəqələrində ümumiyyətlə bu tipli təhsil müəssisəsinin olmamasıdır. Ölkə üzrə 2 667 yaşayış məntəqəsində, başqa sözlə, 75,5% yaşayış məntəqəsində məktəbəqədər təhsil müəssisələri ümumiyyətlə mövcud deyil.⁵</p> <p>Mövcud qanunvericiliyə görə yalnız güc nazirlikləri və təcrübədə ARDNŞ “müəssisə bağçalarına” sahibdirlər.</p> <p>Təhsil Nazirliyi ilə Dünya Bankının birlikdə həyata keçirdiyi Məktəbəqədər təhsil İslahatlar proqramı çərçivəsində kiçik və maliyyə cəhətdən effektiv olmayan məktəblərin bağlanması gözlənilir.</p>	<p>Dövlət məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin sayını artırmaq:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prosesə Təhsil Nazirliyindən başqa digər dövlət qurumlarını cəlb etmək 2. Məcburi köçkünləri məskunlaşdıqları bağçalardan digər yaşayış ərazilərinə köçürmək, bağçaların normal fəaliyyətinə şərait yaratmaq. 3. Kənd yerlərindəki kiçik məktəbləri, bağçalara və hazırlıq siniflərinə daha yaxın olan yerlərə köçürmək 4. “Müəssisə” bağçaları praktikasına qayıtmaq üçün qanunvericilikdə müəyyən dəyişikliklərin edilməsi məqsədilə Nazirliyin təşəbbüslə çıxış etməsi tövsiyyə olunur. Dövlət və özəl müəssisələri öz nəznində bağçaların fəaliyyət göstərməsinə həvəsləndirmək olar. Bu bağçalarda həmin təşkilatın və ya idarənin işçilərinin övladları ödənişsiz, qeyriləri isə ödənişli təhsil ala bilər. Bunun üçün xüsusi proqramların hazırlanması tövsiyyə olunur. 5. Ucqar kənd yerlərində bağlanmalı olan kiçik məktəblərin binalarında uzunmüddətli ödənişsiz icarəyə verilməklə dövlət, özəl və ya bələdiyyə bağçalarının yaradılmasını nəzərdə tutan proqram hazırlanmalıdır.
3. MƏKTƏBƏQƏDƏR TƏHSİLİN TƏŞKİLİ ÜÇÜN ALTERNATİV FORMALAR:	
<i>Məktəbəqədər təhsilin təşkili üçün alternativ formaların axtarılmasında bələdiyyələrin, özəl sektorun, QHT-rin imkanlarından istifadə artırılmalı, onlar bu işə daha çox cəlb edilməlidirlər</i>	
<i>3.1. Bələdiyyə -Mövcud vəziyyət</i>	<i>Tövsiyələr</i>
<p>Hal hazırda Bələdiyyələr məktəbə qədər təhsildə iştirak etmirlər. Bələdiyyələrin statusu haqqında Azərbaycan Respublikası qanununda (Maddə 4.2)⁶ bələdiyyələrin yerli sosial proqramlarına cəlb edilməsi ilə bağlı qeyd olunur ki, bələdiyyələr “məqsədi dövlətin həyata keçirdiyi sosial inkişaf proqramlarında nəzərdə tutulmayan və ya onlara əlavə olaraq yerli əhəmiyyətli sosial inkişaf məsələlərini həll etmək olan sosial proqramlarda iştirak edə bilər. Həmin proqramlar məktəbəqədər tərbiyə, təhsil və digər sahələri əhatə edə bilər”.</p> <p>Yuxarıdakı qanundan görünür ki, bələdiyyələrin təhsildə iştirakı məcburi deyil, amma bununla belə Təhsil Haqqında qanunda göstərilir ki, Azərbaycan Respublikasında mülkiyyət növünə</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bələdiyyələrin bu sahədə iştirakını təmin etmək üçün qanunvericilikdə aşağıdakı dəyişikliklər tövsiyə olunur: Azərbaycan Respublikası qanununda (Maddə 4.2) bələdiyyələrin təhsil də daxil olmaqla yerli sosial inkişaf proqramlarında, iştirakı ilə bağlı “əhatə edə bilər” sözü “əhatə edir” sözü ilə dəyişdirilsin. Məktəbə qədər təhsil sahəsi ümumi kontekstdən çıxarılsın və ayrıca göstərsin. 2. Bələdiyyələr məktəbəqədər təhsilin keyfiyyətini artırılması üçün Təhsil Nazirliyinin proqramlarında iştirak etsinlər 3. Az vəsait tələb edən proqramlarda iştirak etsinlər. Məs., bələdiyyələr özəl sektoru bu proqramlara cəlb etmək və məktəbəqədər hazırlıq kurslarının təşkili üçün, öz nəznində olan binalarda özəl sektoru otaqlar ilə təmin etsin.

⁴ Azərbaycan Respublikasında məktəbəqədər təhsilin yeniləşdirilməsi proqramı (2007-2010-cu illər üçün), <http://www.azerbaijan-news.az/index.php?Lng=aze&year=2007&Pid=12267>

⁵ Yuxarıda 2-ci qeydə bax.

⁶ Bələdiyyələrin statusu haqqında Azərbaycan Respublikası qanunu

<p>görə aşağıdakı təhsil müəssisələri fəaliyyət göstərir: dövlət; bələdiyyə və özəl. Təcrübədə, bələdiyyələr təhsil istiqamətində fəaliyyət göstərmirlər.</p>	<p>5. Məktəb yaşına çatmamış uşaqların valideynləri üçün yerində pedaqoji maarifləndirilmə işlərinin aparılması (məktəb yaşına çatmamış uşaqların valideynləri üçün yeni iş texnologiyaları və formaların yaradılması).</p> <p>6. Polşa nümunəsində olduğu kimi yerli səviyyədə məktəbəqədər təhsilin inkişafı planını təqdim edən bələdiyyələrə, müsabiqə əsasında qrantların verilməsi ilə bağlı dövlət proqramını işləyib hazırlamaq.</p> <p>7. Məktəbəqədər təhsilin təşkilində əməkdaşlığın müxtəlif qarışıq formalarını tətbiq etmək (məsələn bina və komunal xərcləri bələdiyyə öz üzərinə götürür, maliyyələşdirmə fiziki və ya hüquqi şəxs tərəfindən, keyfiyyətə ümumi nəzarət isə Təhsil nazirliyi tərəfindən həyata keçirilir).</p>
<p>3.2. Özəl sektor - Mövcud vəziyyət</p> <p>2006-cı ildən etibarən bağçaların özəlləşdirilməsi ilə bağlı tətbiq olunan və hazırda da açıq olan proqramın effektiv olmadığı təhsil nazirliyi rəsmiləri tərəfindən də səsəndirilib.⁷ Ölkə prezidentinin sərəncamında qeyd olunub ki, baxçalar gələcəkdə öz profilini saxlamaqla özəlləşdirilə bilər, lakin özəlləşdirilən məktəbəqədər müəssisədən cəmi 7-si öz profilini saxlayır. Bu binalarda isə ya müxtəlif ofislər yerləşir, yadək məcburi köçkünlər məskunlaşıb.⁸ Baxmayaraq ki Qanunverici ilk Özəl Sektora təhsil sahəsində (həmçinin məktəbəqədər təhsil) iştirak etməyə imkan yaradır, lakin özəl sektorun iştirakı o qədər də yüksək deyil. Bunun səbəbi bu sahənin gəlirli olmamasıdır. Məktəbəqədər təhsil sahəsində özəl bağçaların faiz dərəcəsinin aşağı olması qiymətlərin yüksək olmasına gətirib çıxarır. Hətta müəyyən olunub ki, bəzi özəl uşaq bağçalarının illik qiyməti ən bahalı Ali Təhsil Ocaqlarının illik qiymətindən qat-qat üstündür. Bunun üçün də özəl sektorun bu sahəyə cəlb etməklə rəqabət şəraiti yaratmaq çox vacibdir. Qanunun 18.5. maddəsində deyilir ki, uşağın məktəbəqədər təhsili valideynlərinin seçimi ilə məktəbəqədər təhsil müəssisəsində, ümumtəhsil müəssisələrinin müvafiq strukturlarında və ailədə həyata keçirilə bilər. Amma bunlardan əlavə hal hazırda uşaqların məktəbə hazırlaması ilə məşğul olan çoxsaylı xüsusi hazırlıq kursları fəaliyyət göstərir. Amma bu kurslara lisenziyaların verilib verilməməsi və onların nə dərəcədə keyfiyyətli təhsil vermələri sual doğurur.</p>	<p>Tövsiyələr</p> <p>Özəlləşdirilmiş müəssisələrin profil üzrə fəaliyyət göstərməsinə nəzarətin artırılmalıdır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Əmlakın idarəedilməsi üzrə Dövlət Əmlak Komitəsinin tərəfindən özəlləşdirilmiş məktəbəqədər tərbiyyə müəssisələrinin sağlamlaşdırılması üzrə fəaliyyətin genişləndirilməsi və davam etdirilməsi. 2. Təhsil Nazirliyi tərəfindən aparılan özəlləşdirilmiş uşaq bağçalarının mütəmadi monitorinqinin və nəzarətin gücləndirilməsi 3. Monitorinqin nəticələrindən asılı olaraq, Nazirlər Kabinetinə özəlləşdirmə öhdəliklərinə əməl etməyən özəl sahibkarların cərimələnməsi üçün müraciət etmək 4. Xüsusi hazırlıq kurslarında verilən təhsilin keyfiyyətinə nəzarət edilsin 5. Özəl şirkətlər üçün əlverişli şərait yaradılmalıdır. Yeni proqramın əsası kimi (bənd 1) məktəbəqədər təhsil sektoruna investorlar üçün həvəsləndirici paketin işlənilməsi <ul style="list-style-type: none"> - vergi tariflərinin aşağı salınması və ya vergidən azad edilməsi, - uşaq baxçaları üçün dövlət torpaqlarının uzunmüddətli ödənişsiz verilməsi. 6. Pedaqoji təhsili olan insanlar üçün öz evlərində təşkil etdikləri özəl kiçik baxçalar (5-10 uşaq üçün mini-mərkəzlər) üçün sadələşdirilmiş lisenziyalaşdırma və həvəsləndirmə proqramı hazırlanmalıdır (Qazaxıstan təcrübəsi) 7. Asiya Bankı ilə keçirilən danışıqları bərpa etmək, digər beynəlxalq qurumlarla məktəbəqədər təhsil sektoruna sərmayələrin cəlb edilməsi məqsədi ilə danışıqların aparılması
<p>3.3. QHT-Mövcud vəziyyət</p>	<p>Tövsiyələr</p>

⁷ Yuxarıda ikinci qeydə bax

⁸ Yuxarıda ikinci qeydə bax

<p>Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bir sıra qeyri hökumət təşkilatlarının nizamnamələrində təhsilin bir sıra istiqamətlərində iştirak etmələri ilə bağlı müddəalar yer alır. Ölkədə məktəbəqədər təhsil sahəsində çalışa biləcək bir sıra bu kimi təşkilatlar mövcuddur. Onlar məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin yaradılması, idarə edilməsi, təlim proqramlarının keçirilməsi, təhsil müəssisələrinə nəzarətin və monitorinqlərin aparılması işində Təhsil Nazirliyinə yardımçı ola bilərlər.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. QHT-lərlə əməkdaşlıq imkanları öyrənilsin 2. QHT-lər təlim proqramlarının, tədris vəsaitlərinin hazırlanması prosesinə cəlb edilsin 3. QHT-lərin təcrübələrindən və tövsiyələrindən yararlanılsın
4. EVDƏ HAZIRLIQ	
<p><i>Mövcud vəziyyət</i></p>	<p><i>Tövsiyələr</i></p>
<p>“Təhsil haqqında” Qanunun 18-ci maddəsinin 6-cı bəndində məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə getməyən, evdə məktəbə hazırlaşan uşaqlardan söz açılır. Burada göstərilir ki, bu uşaqların məktəbə hazırlığı yerli icra hakimiyyəti orqanlarının iştirakı ilə həyata keçirilir, yəni bu ailələrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən metodiki və diaqnostik məsləhət və əlaqələndirmə xidməti təşkil edilir. Lakin realıqda evdə hazırlaşan uşaqların ailələri ilə iş aparılması sual altındadır.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bu uşaqların məktəbə necə və harada hazırlaşmaları barədə məlumat toplanmalı, yerli icra orqanları qanunda göstərilən vəzifələrini yerinə yetirməlidirlər. 2. Məktəbəqədər müəssisəyə getməyən uşaqların valideynləri üçün xüsusi təlim mərkəzləri yaradılmalı, onlar üçün treninqlər, seminarlar keçirilməlidir. (Dünya Bankının dəstəyi ilə Təhsil Sektorunun İnkişafı üzrə İkinci Layihənin Məktəbə hazırlığın inkişaf etdirilməsi komponenti çərçivəsində “Valideynlərin maarifləndirilməsi proqramı” pilot layihə kimi həyata keçirilir). 3. Qısa müddətli təlim kurslarının təşkili (Həmin komponent çərçivəsində “Beşyaşlıların qısamüddətli təlim qruplarında məktəbə hazırlanması üçün proqram” da pilot layihə kimi sınaqdan keçirilir).
5. VAHID QIYMƏTLƏNDİRMƏ SİSTEMİ	
<p><i>Mövcud vəziyyət</i></p>	<p><i>Tövsiyələr</i></p>
<p>Vahid qiymətləndirmə sisteminin tətbiq edilməsi məqsədəuyğundur. Uşaqlar hamısı eyni sistemlə yoxlanılıb hazırlıq dərəcələri müəyyən edilməlidir və onlara bunu sübut edən sənəd təqdim edilməlidir. Hal hazırda məktəbə daxil olan uşaqlar müxtəlif hazırlıq səviyyəsinə malikdirlər, eyni sinifdə çox yüksək hazırlıqlı uşaqlarla yanaşı hazırlıqsız uşaqlarda oxuyur. Bu isə tədris prosesini xeyli çətinləşdirir.</p> <p>“Təhsil haqqında Qanun”un 17-ci maddəsinin 17.2-ci bəndinə uyğun olaraq, məktəbəqədər yaşlı uşaqlara məktəbə hazırlığını təsdiq edən sənədin verilməsi istisnalıq təşkil edir.</p> <p>Hər bir uşaq məktəbə qəbul olunarkən onun fiziki və əqli sağlamlığını əks etdirən mübadilə vərəqəsi təqdim olunur. Bununla yanaşı, məktəbə daxil olarkən uşağın psixoloji hazırlığı psixoloq tərəfindən müəyyənləşdirilməlidir, halbuki məktəblərdə nadir hallarda psixoloqa rast gəlmək olur.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Minimum hazırlıq səviyyəsi müəyyən edilməli. 2. Məktəbəqədər yaşlı uşaqların məktəbə hazır olmalarını təsdiq edən sənədin (sertifikatın) təqdim edilməsi istiqamətində iş aparılmalıdır.
6. KADR HAZIRLIĞI	

<i>Mövcud vəziyyət</i>	<i>Təvsiyələr</i>
<p>Məktəbə qədər təhsil sahəsində irəliləyişlərə nail ola bilmək üçün mütləq qaydada insan resurslarının, kadr potensialının artırılması vacibdir. Məktəbəqədər təhsil üzrə kurikulum proqramlarının qəbul edilməməsi tərbiyəçilərin metodiki hazırlığının müasir tələblərə cavab verməməsinə şərait yaradır.</p>	<ol style="list-style-type: none">1.İbtidai sinif müəllimi diplomuna sahib olan müəllimləri məktəbə qədər təhsil sahəsi ilə bağlı ixtisasartırma təlimlərinə cəlb etmək.2.Məktəbədər təhsil sahəsində çalışan müəllimlərin atestasiyasını keçirmək3.Universitet proqramlarının yeniləşdirməsi və inkişaf etdirməsi4.Kadr hazırlığı prosesinə, bu sahədə ixtisaslaşmış vətəndaş cəmiyyətinin üzvlərini cəlb etmək.